

COMENTARI

per **Martí Marfà Castán**

La Iglesia Evangélica Filadelfia és l'organització religiosa més representativa a l'Estat espanyol de l'anomenat *pentecostalisme gitano*. Es tracta d'un moviment de filiació protestant evangèlica i mil·lenarista, que promou la regeneració espiritual a través de la conversió adulta. La seva religiositat es basa en la creença en la presència literal de la divinitat a través de la figura de l'Esperit Sant. Aquest es manifestaria en el cos dels fidels en forma d'experiències extàtiques, és a dir allò que en termes bíblics s'anomenen dons de l'Esperit o dons carismàtics, especialment el do de llengües però també els de profecia, curació i ciència. En general, són pràctiques religioses fervoroses i corporals, que es combinen amb moments més reflexius d'interpretació de la Bíblia per part dels pastors que condueixen les cerimònies.

El pentecostalisme es va començar a introduir entre alguns grups gitanos francesos als anys 50 i aviat es va constituir una denominació independent i específicament gitana. A Espanya va arribar als anys 60 i va experimentar una ràpida proliferació a partir de la segona meitat anys 70 i sobretot als 80, quan també va quallar amb força a Catalunya. Les conversions de líders comunitaris i artistes gitanos del flamenc o de la rumba catalana van contribuir decididament a aquesta expansió. El moviment es va registrar legalment com a Iglesia Evangélica Filadelfia perquè la llei d'associacions franquista no admetia denominacions amb el mot *gitano*, com sí que passava en d'altres països, on s'anomena Missió Evangèlica Gitana i noms similars.

Bona part de l'èxit del moviment rau en la capacitat adaptativa i flexible del pentecostalisme, que li ha permès integrar-se de forma orgànica en les pràctiques socioculturals de les comunitats gitanes. La Iglesia Evangélica Filadelfia ha sabut trobar en la interpretació bíblica la manera d'incorporar i reforçar valors que les comunitats gitanes consideren com a distintius, com són el respecte i autoritat de la gent gran o l'ideal de puresa de la núvia. I alhora, en moments de crisi, ha permès donar resposta i contenir pràctiques que podien posar en risc la cohesió, la salut i la projecció de les comunitats en el conjunt de la societat, com són la violència familiar, el consum

i el tràfic de drogues o altres activitats il·lícites. Si bé hi ha persones gitanes amb d'altres filiacions religioses, actualment entre les comunitats gitanes es considera que aquesta forma de pentecostalisme, popularment conegut *el culto*, és la religió pròpia i distintiva. No tothom és creient ni practicant en la mateixa mesura, però les esglésies, els pastors, les seves narratives i les seves pràctiques constitueixen pols de referència comunitària ineludibles avui en dia.

La música té un paper central en el pentecostalisme gitano a Catalunya i a l'Estat. Acompanya totes les cerimònies i ajuda a distingir-ne les parts o moments, que poden ser d'oració pausada, de lloança exultant o de predicació reflexiva. Les cançons contribueixen a propiciar els estats anímics que s'esperen per a cada moment. Aquest fil musical és interpretat en directe, per part de músics i cantants de la congregació, així com d'altres a qui es convida puntualment. Les cançons sempre tenen lletra de temàtica religiosa i són autoria de músics creients, tant del pentecostalisme gitano com d'altres moviments evangèlics internacionals. De la mateixa manera, a nivell d'estil les sonoritats properes a les pràctiques més habituals entre les comunitats gitanes de Catalunya, com la cançó aflamencada, la rumba o la salsa, es combinen amb arranjaments i peces d'estils com el folk, el pop llatí o el soul.

Per a les persones creients d'aquest moviment, la música religiosa i la música secular pertanyen a móns diferents i fins i tot contradictoris. I no sempre està ben vist que un músic es dediqui a les dues escenes de forma simultània. Certament la vocació i propòsit de les cançons religioses és diferent, però alhora podem apreciar connexions sonores entre ambos móns, que ajuden a entendre com el pentecostalisme s'ha incorporat a les comunitats gitanes i contribueix a mantenir la seva singularitat i supervivència cultural.